

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МЕТАЛУРГІЙНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ**

**РОБОЧА ПРОГРАМА,
методичні вказівки та індивідуальні завдання
до вивчення дисципліни «Облік і аудит»
для студентів напрямку 6.030601 – менеджмент**

Затверджено
на засіданні Вченої ради
академії
Протокол № 1 від 27.01.2014

Дніпропетровськ НМетАУ 2014

УДК 65.053

Робоча програма, методичні вказівки та індивідуальні завдання до вивчення дисципліни «Облік і аудит» для студентів напряму 6.030601 - менеджмент / Укл.: І.М. Ізвекова, М.В. Куцинська. - Дніпропетровськ: НМетАУ, 2014. - 30 с.

Наведені загальні методичні вказівки до вивчення дисципліни «Облік і аудит»; література, що рекомендується для поглибленого вивчення дисципліни; робоча програма та пояснення для опанування матеріалу з окремих тем дисципліни; контрольні завдання та методичні вказівки щодо їх виконання.

Призначена для студентів напряму 6.030601 - менеджмент заочної форми навчання.

Укладачі: І.М. Ізвекова, канд. екон. наук
М.В. Куцинська, канд. екон. наук

Відповідальна за випуск Г.О. Король, канд. екон. наук, проф.

Рецензент Д.Є. Козенков, канд. екон. наук, доц. (НМетАУ)

Підписано до друку 28.02.2014. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір друк. Друк плоский. Облік.-вид. арк. 1,76. Умов. друк. арк. 1,73. Тираж 100 пр. Замовлення № .

Національна металургійна академія України
49600, м. Дніпропетровськ-5, пр. Гагаріна 4

Редакційно-видавничий відділ НМетАУ

ВСТУП

В сучасних умовах господарювання управлінському персоналу підприємств для прийняття економічно обґрунтованих рішень і попередження виникнення ризиків у будь-якій сфері діяльності суб'єкта господарювання необхідно використовувати надійну, повну та об'єктивну інформацію щодо господарських процесів та явищ. Основним джерелом одержання такої інформації на підприємстві є чітко побудована система бухгалтерського обліку. Крім того, достовірність та повнота інформації забезпечується своєчасним та належним проведенням аудиторських перевірок.

Для формування у майбутніх менеджерів системи знань з теорії та практики ведення бухгалтерського обліку на підприємствах, а також для оволодіння базовими теоретичними знаннями та набуття практичних навичок проведення аудиту фінансової звітності й виконання інших видів аудиторських послуг студентам напряму «Менеджмент» викладається дисципліна «Облік і аудит». Зміст даної дисципліни базується на знаннях, отриманих студентом при опануванні таких дисциплін, як «Мікроекономіка», «Статистика», «Фінанси», «Гроші і кредит».

У результаті вивчення цієї дисципліни студент повинен усвідомити місце бухгалтерського обліку в системі менеджменту; отримати знання щодо балансового узагальнення, звітності, системи рахунків, подвійного запису, документування як елементів методу бухгалтерського обліку, ведення обліку господарських процесів на підприємстві; дослідити теоретичні засади функціонування аудиту, а також здобути навички застосування отриманих знань на практиці.

Дисципліна «Облік і аудит» складається за змістом з трьох частин. У першій частині розглядаються загальні теоретичні питання, присвячені балансовому узагальненню, звітності, системі рахунків, подвійному запису та документуванню. Друга частина містить питання щодо обліку активів та пасивів підприємства, а третя присвячена теоретико-прикладним питанням проведення аудиту фінансової звітності та надання інших видів аудиторських послуг.

1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Відповідно до навчального плану напряму 6.030601 - менеджмент загальний обсяг дисципліни «Облік і аудит» складає 180 академічних годин, розподіл яких за видами занять для студентів заочної форми навчання наведений в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Розподіл навчальних годин по дисципліні «Облік і аудит» за видами занять для студентів напряму 6.0306101 - менеджмент заочної форми навчання (витяг з навчального плану)

Семестр	Усього годин	Аудиторні	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Види контролю
VIII	180	20	12	8	160	контрольна робота, іспит

Робоча навчальна програма з дисципліни «Облік і аудит» з вказівкою тем, що вивчаються, наведена в розділі 3.

Запорукою успішного оволодіння дисципліною є самостійна робота над підручниками, навчальними посібниками та нормативно-правовими актами. Самостійну роботу потрібно вести систематично, за певним планом, складеним самим студентом.

Вивчати теми рекомендується в наступній послідовності:

- ознайомлення зі змістом теми за програмою;
- вивчення відповідного розділу підручника або навчального посібника, а також нормативно-правових актів, які регулюють питання, що розглядаються в даній темі;
- конспектування матеріалу, що вивчається;
- виконання індивідуального завдання.

Індивідуальні завдання та методичні вказівки щодо їх виконання наведені у розділі 4.

Індивідуальне завдання повинно бути виконане і оформлене студентом відповідно до встановлених правил. Контрольні роботи повинні бути зареєстровані в деканаті заочного факультету та на кафедрі обліку і аудиту.

По всіх незрозумілих питаннях студенти можуть одержати консультацію у викладачів кафедри. Після отримання перевіреної контрольної роботи від викладача необхідно врахувати всі виказані ним зауваження та внести необхідні виправлення.

2. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

При вивченні дисципліни необхідно ознайомитися з законодавчими актами та нормативними матеріалами з питань, що регламентують ведення бухгалтерського обліку та здійснення аудиту в Україні, а також основною вітчизняною та зарубіжною літературою з цих питань. Нижче наведені нормативні акти, підручники та навчальні посібники, необхідні та достатні для вивчення дисципліни «Облік і аудит».

1. Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» зі змін. та доп.
// <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73, зі змін. та доп.
// <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013 № 628
// <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13>.

4. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку 6-19, 21-35 зі змін. та доп. // http://www.balance.ua/ua/sai/sprav_info/psbu/.

5. Король Г.О., Сокольська Р.Б. Бухгалтерський облік: Навчальний посібник. Ч I-III. - Дніпропетровськ, НМетАУ, 2009.- 48 с., 44 с., 44 с.

6. Стельмашук А.М. Бухгалтерський облік: теорія, практика, тренінг: Навчальний посібник. – К.: ЦУЛ, 2011. – 527 с.

7. Закон України від 22.04.1993 № 3125-ХІІ «Про аудиторську діяльність» зі змін. та доп. // <http://zakon4.gov.ua/laws/show/3125-12>.

8. Шпанковська Н.Г., Король Г.О. Аудит. Розділ 1. Основні категорії аудиту: Опорний конспект лекцій. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2003. – 48 с.

9. Шпанковська Н.Г., Король Г.О. Аудит. Розділ 2. Практичний аудит: Опорний конспект лекцій. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2004. – 36 с.

До додаткової літератури відносяться джерела, які можуть замінити основну літературу у разі її відсутності, а також призначені для більш поглибленого та розширеного вивчення дисципліни. До них відносяться наступні підручники та навчальні посібники:

10. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: Навч.посіб. - К.: Знання-Прес, 2003. - 444с.

11. Грабова Н.М. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник / За ред. М.В.Кужельного. – 6-те вид. - К.:А.С.К.,2003. - 266с.

12. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник. – 6-е вид., допов. і перероб. – К.: Алерта, 2013. – 982 с.

13. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник. / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. - 8-е вид., допов. і перероб. – Житомир: Рута, 2009. – 912 с.

14. Добровський В.М. Звітність підприємств: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц.- К.: КНЕУ, 2001. - 195с.

15. Губачова О.М., Мельник С.І. Облік у зарубіжних країнах: Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 432 с.

16. Адамс Р. Основы аудита: Пер. с англ./ Под ред. Я. В. Соколова. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1995. – 398 с.

17. Алборов Р.А. Аудит в организациях промышленности, торговли и АПК. – М.: Дело и сервис, 1998. – 464 с.

18. Аудит: Учебник для вузов/ В.И. Подольский, Г.Б. Поляк, А.А. Савин, Л.И. Сотникова; Под ред. проф. В.И. Подольского. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1997. – 432 с.

19. Белуха Н.Т. Аудит: Учебник. – К.: Знание, КОО, 2000. – 769 с.

20. Бутинець Ф.Ф. Аудит. – Житомир: Рута, 2002. – 672 с.
21. Кармайкл З.Л., Денис М. Стандарты и нормы аудита. Пер. с англ. – М.: ЮНИТИ, 1995. – 527 с.
22. Кузьминский А.Н. и др. Аудит. Практическое пособие. – К.: Учетинформ, 1996. – 283 с.
23. Кулаковська Л.П., Пича Ю.В. Основи аудиту. – К.-Львів: Новий світ, 2002. – 504 с.
24. Романов А.Н., Одинцов Б.Е. Автоматизация аудита. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1999. – 336 с.
25. Терехов А.А., Терехов М.А. Контроль и аудит: основные методические приемы и технология. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 208 с.

3. РОБОЧА ПРОГРАМА ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕМ ДИСЦИПЛІНИ

Розподіл навчальних годин дисципліни «Облік і аудит» для студентів напряму 6.030601 - менеджмент заочної форми навчання за темами та видами занять наведено у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Розподіл навчальних годин дисципліни «Облік і аудит» для студентів напряму
6.0306101 - менеджмент заочної форми навчання
за темами та видами занять

Назва теми	Тривалість, годин				
	всього	аудиторні заняття			самостійна робота
		всього	лекції	практичні заняття	
1	2	3	4	5	6
1. Бухгалтерський облік, його сутність і основи організації	12	2	2	-	10

Продовження табл. 3.1

1	2	3	4	5	6
2. Балансове узагальнення та звітність	12	4	2	2	8
3. Система рахунків і подвійний запис	12	4	2	2	8
4. Документування і форми бухгалтерського обліку	18	-	-	-	18
5. Облік необоротних активів	18	-	-	-	18
6. Облік запасів	18	-	-	-	18
7. Облік грошових коштів, дебіторської заборгованості, фінансових інвестицій	18	-	-	-	18
8. Облік власного капіталу та зобов'язань	18	-	-	-	18
9. Облік доходів, витрат і фінансових результатів	18	-	-	-	18
10. Сутність і предмет аудиту. Аудиторська етика	12	4	2	2	8
11. Методи аудиту фінансової звітності та критерії її оцінювання	12	2	2	-	10
12. Аудиторський ризик та суттєвість	12	4	2	2	8
Разом	180	20	12	8	160

Нижче наводиться робоча програма дисципліни та методичні вказівки до окремих тем. Вказана кількість годин включає час як на аудиторну, так і на самостійну роботу.

Тема 1. Бухгалтерський облік, його сутність і основи організації (12 годин).

Поняття про облік як про інформаційну систему. Розвиток обліку як виду діяльності. Облік як наука. Принципи обліку. Види обліку. Вимоги до нього в умовах розвитку підприємництва і ринкових відносин. Предмет і метод бухгалтерського обліку.

При вивченні цієї теми необхідно визначити сутність поняття «облік», місце обліку в системі управління підприємством та його значення як інформаційної системи.

Для усвідомлення важливості обліку як виду діяльності та науки слід виявити та проаналізувати хронологічні віхи його розвитку та становлення, що дозволить сформулювати уявлення про основні наукові категорії, котрі використовуються в понятійному апараті обліку. При дослідженні обліку як науки слід усвідомити її цілі, завдання, предмет та метод.

Враховуючи сучасні тенденції розвитку світової економіки, трансформації підприємництва і ринкових відносин, доцільно проаналізувати коло можливих користувачів інформації, яка надходить з облікової системи, встановити відповідність між потребами користувачів та тими даними, що ними використовуються для конкретних управлінських цілей.

Необхідно розглянути класифікаційні ознаки, що використовуються для відокремлення конкретних видів обліку у вітчизняній та закордонній практиці. Визначивши конкретні види обліку, слушно проаналізувати особливості окремо кожного з них, встановити відмінні та спільні риси між такими видами.

При дослідженні окремих видів обліку потрібно звернути увагу на особливості бухгалтерського обліку, тобто визначити його предмет, принципи, на яких базується його ведення, а також усвідомити сутність пар елементів методу бухгалтерського обліку.

Література основна: [1, 5, 6], додаткова: [10, 11, 12, 13].

Тема 2. Балансове узагальнення та звітність (12 годин).

Поняття про бухгалтерський баланс. Склад активів підприємства. Склад капіталу та зобов'язань підприємства. Відомості, які отримують з балансу. Типи господарських операцій за їх впливом на баланс. Звітність підприємства.

У даній темі розглядаються особливості такої пари елементів методу бухгалтерського обліку як балансове узагальнення та звітність.

Слід визначити сутність та особливості бухгалтерського балансу, а також проаналізувати нормативну літературу з питань узагальнення інформації при складанні балансу. Треба розглянути структуру бухгалтерського балансу та сформулювати правила його заповнення, а також визначити склад активів, капіталу та зобов'язань підприємства. При аналізі структури активів і пасивів слід пам'ятати, що деякі статті балансу у грошовому вимірнику можуть мати від'ємні значення та відображатися у дужках, внаслідок чого при підрахунку підсумків за розділами активу й пасиву вони вираховуються.

Проаналізувавши структуру та склад статей активу та пасиву балансу, необхідно усвідомити, які саме відомості користувач бухгалтерського балансу може отримати з нього.

Оскільки при здійсненні фінансово-господарської діяльності суб'єктами господарювання виконуються різні господарські операції, відомості щодо яких мають враховуватися при підрахунку підсумків по активу та пасиву балансу, особливу увагу слід приділити виокремленню типів господарських операцій за їх впливом на підсумки по балансу.

Також треба розглянути та проаналізувати структуру звітності підприємства загалом, виявити окремі її форми, встановити особливості їх заповнення.

Література основна: [2, 3, 4, 5], додаткова: [14, 15].

Тема 3. Система рахунків і подвійний запис (12 годин).

Система рахунків бухгалтерського обліку. Взаємозв'язок рахунків з бухгалтерським балансом. Активні та пасивні рахунки. План рахунків бухгалтерського обліку. Сутність подвійного запису. Хронологічні та

систематичні записи. Синтетичний і аналітичний облік. Оборотна відомість по синтетичних рахунках.

При вивченні цієї теми необхідно усвідомити сутність поняття «система рахунків бухгалтерського обліку» та встановити особливості даного елемента методу бухгалтерського обліку. Крім цього, слід визначити нормативну базу, яка регламентує формування системи рахунків бухгалтерського обліку.

Враховуючи особливості відображення в бухгалтерському балансі інформації щодо активів та пасивів підприємства, доцільно розглянути взаємозв'язок класів рахунків бухгалтерського обліку з розділами та окремими статтями балансу.

Ознайомившись з Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, слід усвідомити відмінності між конкретними видами бухгалтерських рахунків (активними, пасивними, контрактивними, контрпасивними, активно-пасивними), встановити графічну структуру та визначити правила їх заповнення й роботи з ними.

Особливу увагу слід приділити сутності подвійного запису та формуванню кореспонденції бухгалтерських рахунків. Необхідно пам'ятати, що бухгалтерські проведення бувають простими та складними (прості – дебетується та кредитується по одному рахунку, складні – дебетується декілька, а кредитується один рахунок та навпаки).

Треба розглянути особливості ведення хронологічних (журнал господарських операцій) та систематичних записів (бухгалтерські рахунки) в бухгалтерському обліку, а також формування інформації в синтетичному та аналітичному обліку. Слід усвідомити взаємозв'язок між даними аналітичного та синтетичного обліку, а також виявити відмінні та спільні риси відображення інформації в зазначених видах обліку.

На основі даних аналітичного та синтетичного обліку, а також інформації хронологічних та систематичних записів в бухгалтерському обліку формується оборотна відомість по синтетичних рахунках. Слід звернути увагу на структуру оборотної відомості, дослідити правила заповнення та формування підсумків, а також встановити відповідність між підсумками оборотної відомості та

підсумками журналу господарських операцій і бухгалтерського балансу на початок та кінець звітного періоду.

Література основна: [5], додаткова: [10, 11, 12, 13].

Тема 4. Документування та форми бухгалтерського обліку (18 годин).

Первинне спостереження, документація й інвентаризація як методи відображення інформації в обліку. Документообіг. Способи виправлення помилок в бухгалтерських записах. Оцінка і калькулювання. Форми бухгалтерського обліку.

У даній темі розглядаються особливості таких пар елементів методу бухгалтерського обліку як документування й інвентаризація та оцінка й калькулювання.

Необхідно усвідомити сутність процесу документування, особливості первинного спостереження господарських операцій та процесів, виявити особливості відображення інформації щодо здійснених господарських операцій у первинних документах. Доцільно розглянути ознаки класифікації документів, що використовуються в бухгалтерському обліку, та виявити конкретні їх види, визначити рух документів у межах підприємства та усвідомити сутність процесу документообігу. Крім цього, слід звернути увагу на важливість проведення інвентаризації та відображення її результатів у системі обліку та документообігу підприємства. Для цього слід уявити особливості інвентаризації як елемента методу бухгалтерського обліку.

Слід пам'ятати, що процеси заповнення документів та формування бухгалтерських записів не виключають можливості існування у них помилок. В зв'язку з цим необхідно дослідити способи виправлення таких помилок та проаналізувати норми діючого законодавства щодо даних питань.

Для формування інформації в системі обліку підприємства необхідно усі господарські явища та процеси представити у грошовому вимірнику, тобто застосувати таку пару елементів методу бухгалтерського обліку, як оцінка та калькулювання. Доцільно розглянути особливості застосування оцінки та калькулювання, виявити їх відмінності та спільні риси, а також визначити документи, в яких відображаються результати проведених оцінки та

калькулювання.

Система реєстрів обліку, порядок і спосіб реєстрації та узагальнення інформації у межах конкретного підприємства залежать від форми бухгалтерського обліку, що застосовується. Треба розглянути, які саме форми бухгалтерського обліку існують на підприємствах України, встановити особливості кожної з них, виявити послідовність формування та відображення інформації при застосуванні кожної з форм.

Література основна: [4, 5], додаткова: [10, 11, 12, 13].

Тема 5. Облік необоротних активів (18 годин).

Класифікація та оцінка основних засобів та інших необоротних активів. Відображення в первинному та синтетичному обліку надходження основних засобів в експлуатацію. Облік амортизації та зносу основних засобів. Облік вибуття основних засобів.

При вивченні цієї теми необхідно розглянути структуру необоротних активів підприємства, встановити строки бухгалтерського балансу, в яких відображається інформація стосовно таких активів, та зміст такої інформації, визначити ознаки класифікації основних засобів та інших необоротних активів.

Слід визначити особливості відображення в бухгалтерському обліку господарських операцій, пов'язаних з надходженням основних засобів на підприємство. Для цього треба усвідомити можливі способи (шляхи) надходження об'єктів основних засобів на підприємство (придбання об'єктів основних засобів за грошові кошти, створення об'єктів основних засобів, безоплатне отримання об'єктів основних засобів, отримання об'єктів основних засобів у якості внеску у статутний капітал, отримання об'єктів основних засобів у межах бартерного обміну, переведення матеріального активу зі складу оборотних активів до складу основних засобів) та виокремити особливості кожного з них, визначити первинні документи, заповнення яких супроводжує надходження та оприбуткування основних засобів. Особливу увагу слід приділити відображенню в первинному та синтетичному обліку надходження, оприбуткування та введення в експлуатацію об'єктів основних засобів.

Треба розглянути та усвідомити сутність понять «амортизація» та «знос»,

встановити особливості обліку амортизації та зносу основних засобів, визначити методи нарахування амортизації основних засобів, особливості й умови їх застосування (прямолінійний метод, метод зменшення залишкової вартості, метод прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний метод, виробничий метод). Слід дослідити особливості відображення в обліку господарських операцій, пов'язаних з нарахуванням та списанням зносу й амортизації основних засобів.

Доцільно звернути увагу на питання облікового відображення інформації щодо покращання, переоцінки та зменшення корисності об'єктів основних засобів.

Необхідно уявити особливості відображення в обліку вибуття об'єктів основних засобів, для чого доцільно визначити способи (шляхи) їх вибуття (продаж об'єктів основних засобів, безоплатна передача об'єктів основних засобів, ліквідація об'єктів основних засобів, передача об'єкта основних засобів у якості внеску до статутного капіталу іншого підприємства) та виокремити особливості кожного з них, визначити первинні документи, заповнення яких супроводжує вибуття основних засобів.

Крім цього, слід приділити увагу питанням ведення бухгалтерського обліку інших необоротних активів підприємства.

Література основна: [4, 5], додаткова: [10, 11, 12, 13].

Тема 6. Облік запасів (18 годин).

Класифікація, номенклатура виробничих запасів. Оцінка та синтетичний облік надходження запасів на підприємство. Оцінка та синтетичний облік вибуття запасів у виробництво та на реалізацію.

У даній темі розглядаються особливості обліку такого оборотного активу як запаси. Для усвідомлення сутності облікового відображення інформації стосовно запасів необхідно визначити ознаки для класифікації запасів, виокремити конкретні їх види, сформулювати уявлення щодо номенклатури виробничих запасів підприємства.

Особливу увагу слід приділити питанням документування руху запасів. Для цього на основі аналізу нормативних актів та положень щодо типових

форм для обліку запасів необхідно визначити первинні документи, заповнення яких супроводжує рух запасів на підприємстві.

Треба розглянути особливості обліку оприбуткування запасів, відпуску запасів у виробництво та їх продажу, виявити характерні ознаки ведення складського обліку. Слід звернути увагу на питання первісної оцінки запасів.

Особливу увагу слід звернути на оцінку запасів при їх вибутті. Для цього доцільно проаналізувати існуючі методи вибуття запасів, які регламентуються нормами діючого законодавства щодо бухгалтерського обліку в Україні, та особливості їх застосування (метод ідентифікованої собівартості, метод середньозваженої собівартості (за звітний період), метод середньозваженої собівартості (на дату операції), метод FIFO, метод нормативних витрат, метод ціни продажу). Треба також розглянути особливості оцінки запасів на дату балансу.

Слід відмітити важливість розгляду питань щодо обліку транспортно-заготівельних витрат та особливостей їх розподілу.

Необхідно пам'ятати, що запаси підприємства представлені не лише виробничими запасами, а ще й іншими оборотними активами, тому слушно розглянути особливості обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів, готової продукції, товарів та ін.

Література основна: [4, 5], додаткова: [10, 11, 12, 13].

Тема 7. Облік грошових коштів, дебіторської заборгованості, фінансових інвестицій (18 годин).

Облік готівкових грошових коштів. Облік коштів на рахунках в банках. Поняття, класифікація дебіторської заборгованості. Оцінка та облік різних видів дебіторської заборгованості. Види та облік цінних паперів.

При вивченні цієї теми необхідно розглянути особливості здійснення готівкових розрахунків (збереження готівкових грошових коштів та грошових документів, обмеження за готівковими розрахунками, ліміт залишків готівки у касі та строки здачі готівкових коштів) та питання синтетичного й аналітичного обліку надходження готівки і видачі її на конкретні потреби (видача готівки з каси на заробітну плату, видача підзвітних сум та ін.). Також необхідно

дослідити питання формування і заповнення первинної документації та реєстрів обліку щодо руху готівки, визначити особливості оформлення Касової книги.

Треба розглянути особливості документального оформлення операцій з грошовими коштами на рахунках в банку. Крім цього необхідно звернути увагу на питання обліку операцій, пов'язаних з отриманням готівки в банку та внесенням готівкових грошових коштів в касу банку, а також розглянути особливості синтетичного та аналітичного обліку безготівкових розрахунків.

Слід усвідомити сутність поняття «дебіторська заборгованість», визначити ознаки її класифікації та виокремити конкретні види, а також виявити особливості оцінки. Треба розглянути особливості документального оформлення та синтетичного й аналітичного обліку різних видів дебіторської заборгованості (довгострокової дебіторської заборгованості; дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги; дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом; дебіторської заборгованості за виданими авансами; дебіторської заборгованості за нарахованими доходами; дебіторської заборгованості за внутрішніми розрахунками; іншої поточної дебіторської заборгованості). Крім цього доцільно звернути увагу на питання створення та обліку резерву сумнівних боргів.

Необхідно визначити види цінних паперів та особливості обліку господарських операцій, пов'язаних з їх рухом. Крім цього, слід усвідомити особливості первісної оцінки та оцінки цінних паперів на дату балансу, виходячи з методу, що для цього застосовується.

Література основна: [4, 5], додаткова: [10, 11, 12, 13].

Тема 8. Облік власного капіталу та зобов'язань (18 годин).

Різновиди власного капіталу. Формування та облік зареєстрованого, пайового, додаткового, резервного капіталу. Неоплачений капітал. Нерозподілені прибутки (непокриті збитки). Класифікація зобов'язань. Облік довгострокових кредитів. Облік короткострокових кредитів. Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками. Облік інших видів зобов'язань.

У даній темі розглядаються сутність понять і структурні елементи власного капіталу та зобов'язань підприємства.

Для усвідомлення сутності поняття «власний капітал підприємства» необхідно визначити його складові елементи та їх зміст (зареєстрований капітал, пайовий капітал, неоплачений капітал, вилучений капітал, резервний капітал, додатковий капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток)). Слід звернути особливу увагу на питання формування та обліку зареєстрованого та пайового капіталу, виходячи з організаційно-правової форми підприємства (особливості формування зареєстрованого капіталу товариства з обмеженою відповідальністю, акціонерного товариства та приватного підприємства).

Треба розглянути особливості документального оформлення та обліку додаткового, резервного та неоплаченого капіталу, а також усвідомити порядок формування та облікового відображення нерозподіленого прибутку (непокритого збитку).

Необхідно звернути увагу на класифікацію зобов'язань підприємства, визначити їх конкретні види та, виходячи з цього, усвідомити особливості синтетичного та аналітичного обліку довгострокових та короткострокових кредитів банків, поточних зобов'язань за довгостроковими кредитами банків, порядку проведення розрахунків з постачальниками та підрядниками на умовах попередньої оплати та з наступною оплатою, а також за різними розрахунками (з бюджетом за податками та зборами, з оплати праці, зі страхування та ін.). Крім цього, доцільно проаналізувати особливості обліку розрахунків за виданими векселями та облігаційними позиками у емітента.

Література основна: [4, 5], додаткова: [10, 11, 12, 13].

Тема 9. Облік витрат, доходів і фінансових результатів (18 годин).

Класифікація витрат підприємства, методи їх обліку. Види калькуляцій та види собівартості. Оформлення первинної документації. Передача готової продукції з основного виробництва на склад, її збереження та відвантаження покупцям. Синтетичний та аналітичний облік відвантаження готової продукції. Позавиробничі витрати та їх відображення в обліку. Облік доходів від реалізації. Облік іншого операційного доходу. Облік доходу від участі в

капіталі. Облік інших фінансових доходів. Облік надзвичайних доходів. Облік фінансових результатів.

При вивченні цієї теми необхідно визначити сутність понять «витрати», «доходи» і «фінансові результати».

Слід розглянути особливості класифікації витрат підприємства, види витрат підприємства, методи їх обліку та особливості застосування існуючих методів. Доцільно детально проаналізувати особливості синтетичного та аналітичного обліку конкретних видів витрат підприємства, а саме: основних виробничих витрат, загальновиробничих витрат, адміністративних витрат, витрат на збут, фінансових витрат, витрат від участі у капіталі, інших витрат, податку на прибуток та надзвичайних витрат. Необхідно усвідомити склад витрат на виробництво та їх класифікацію, виявити особливості групування витрат за економічними елементами та статтями калькуляції. Доречно звернути увагу на основні методи обліку витрат на виробництво та калькулювання фактичної собівартості продукції (робіт, послуг). Виходячи з цього, треба розглянути види калькуляції та види собівартості.

Треба проаналізувати умови та особливості відображення в обліку операцій щодо передачі готової продукції з основного виробництва на склад, її збереження та відвантаження покупцям. Необхідно визначити особливості документального оформлення руху готової продукції та її реалізації, оцінки готової продукції та особливості формування доходів від її реалізації, а також усвідомити сутність синтетичного та аналітичного обліку відвантаження готової продукції. Також необхідно усвідомити зміст поняття «позавиробничі витрати» та сформулювати особливості їх облікового відображення.

Необхідно звернути увагу на специфіку визнання, оцінки та класифікації доходів підприємства, усвідомити особливості обліку конкретних видів доходів, а саме: доходів від реалізації, іншого операційного доходу, доходу від участі в капіталі, інших фінансових доходів, інших доходів, надзвичайних доходів.

На основі інформації про доходи та витрати можливо сформувати фінансовий результат діяльності підприємства за конкретний звітний період. У зв'язку з цим необхідно визначити сутність поняття «фінансовий результат»,

встановити його види та виявити особливості синтетичного та аналітичного обліку.

Література основна: [4, 5], додаткова: [10, 11, 12, 13].

Тема 10. Сутність і предмет аудиту. Аудиторська етика (12 годин).

Сутність, значення та концепція аудиту в ринкових умовах. Мета, задачі та види аудиту. Предмет і об'єкти аудиту. Постулати та принципи аудиту. Регулювання аудиторської діяльності та її інформаційне забезпечення. Поняття аудиторської етики. Фундаментальні принципи аудиторської етики. Кодекс професійної етики аудитора.

У даній темі розглядаються сутність, значення та особливості аудиту як виду діяльності та науки. Треба проаналізувати хронологічні віхи його розвитку та становлення, що дозволить сформулювати уявлення про основні наукові категорії, котрі використовуються в понятійному апараті аудиту. При розгляданні аудиту як науки слід усвідомити її цілі, завдання, предмет та об'єкти. Особливу увагу слід звернути на постулати та принципи аудиту.

Необхідно проаналізувати норми чинного в Україні законодавства щодо запровадження, здійснення та регулювання аудиторської діяльності. Треба визначити, які форми організації аудиторської діяльності існують, які державні органи здійснюють регулювання та контроль фізичних та юридичних осіб, що займаються аудиторською діяльністю. Крім цього, важливим питанням розгляду змісту аудиту та аудиторської діяльності є усвідомлення сутності їх інформаційного та методичного забезпечення. Також слід звернути увагу на співвідношення понять «аудит» та «аудиторська діяльність» й усвідомити сутність послуг, супутніх аудиту, та визначити їх види.

Слід відмітити важливість розгляду питань аудиторської етики та її фундаментальних принципів. Для цього необхідно виявити принципи аудиторської етики та усвідомити сутність кожного з них, використовуючи Кодекс професійної етики аудитора.

Література основна: [7, 8, 9], додаткова: [16, 20, 21].

Тема 11. Методи аудиту фінансової звітності та критерії її оцінювання (12 годин).

Критерії достовірності фінансової звітності. Засоби аудиту фінансової звітності та їх види. Основні методи та прийоми аудиту фінансової звітності, їх класифікація, оцінка та особливості застосування.

При вивченні цієї теми необхідно визначитися з особливостями методики аудиту фінансової звітності підприємств. Для цього треба проаналізувати існуючі форми фінансової звітності, які заповнюються підприємствами, розглянути та сформулювати критерії достовірності фінансової звітності, встановити засоби аудиту фінансової звітності, виявити класифікаційні ознаки та конкретні види таких засобів.

На основі визначених засобів аудиту фінансової звітності слід проаналізувати основні методи та прийоми, які можливо застосовувати для проведення аудиту фінансової звітності підприємств. Для усвідомлення сутності, сфери використання та практичної цінності конкретних методів та прийомів аудиту фінансової звітності слід виявити ознаки для їх класифікації.

Література основна: [7, 8, 9], додаткова: [17, 18, 19].

Тема 12. Аудиторський ризик та суттєвість (12 годин).

Поняття суттєвості в аудиту. Рівень суттєвості. Аудиторський ризик та його складові. Операційна модель аудиторського ризику. Основні фактори, що впливають на аудиторський ризик.

У даній темі розглядаються питання щодо оцінки ризиків, пов'язаних з проведенням аудиту, а також проблеми визначення значущості помилок, що можуть бути виявлені аудитором під час перевірки.

Треба визначити зміст понять «суттєвість» та «рівень суттєвості», усвідомити важливість та практичну цінність застосування такої наукової категорії у діяльності аудитора. Необхідно сформулювати послідовність визначення рівня суттєвості та його застосування при формуванні думки аудитора щодо значущості виявлених помилок.

Слід звернути увагу на питання оцінки аудиторського ризику, для чого

необхідно розглянути його складові (властивий ризик, ризик системи внутрішнього контролю, ризик невиявлення) та особливості математичної оцінки. Крім того, треба проаналізувати існуючі моделі для розрахунку аудиторського ризику та його складових.

Для формування більш поглибленого усвідомлення сутності категорії аудиторського ризику необхідно проаналізувати основні фактори, що можуть вплинути на його значення.

Література основна: [7, 8, 9], додаткова: [22, 23, 24, 25].

4. ЗАВДАННЯ ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

З дисципліни «Облік і аудит» в VIII семестрі передбачено виконання контрольної роботи, що дозволить сформувати у студентів практичні навички щодо ведення бухгалтерського обліку на підприємстві, а також надання аудиторських послуг.

4.1. Вибір варіанта

Вибір варіанта роботи студентом проводиться відповідно до двох останніх цифр номеру його залікової книжки. Наприклад, якщо номер залікової книжки студента Іванова І.В. складає 190481, то номер варіанта контрольної роботи - №81.

4.2. Вихідні дані

Базові вихідні дані для всіх варіантів завдань надані у таблицях 4.1-4.3.

Базові дані таблиці 4.1 є однаковими для всіх індивідуальних варіантів та не потребують перерахунку.

Індивідуальні вихідні дані для таблиці 4.2 студенти визначають на підставі базових наступним чином:

– суми за господарськими операціями під порядковими номерами 1, 3, 4, 5, 7, 13, 15, 16, 17, 18, 22, 23, 24 перераховуються за моделлю:

$$\Pi_{\text{інд}} = \Pi_{\text{баз}} * (1 + NN/100), \quad (4.1)$$

де $P_{інд}$ – значення показника за індивідуальним варіантом;
 $P_{баз}$ – значення відповідного показника за базовим варіантом;
 NN – номер варіанта;
– суми за господарськими операціями під порядковими номерами 8, 10, 12, 14, 20, 21 є однаковими для всіх індивідуальних варіантів;
– суми за іншими господарськими операціями визначаються студентами самостійно на підставі даних попередніх операцій, наведених в цій таблиці.

Значення, наведені в таблиці 4.3, в індивідуальних варіантах формуються наступним чином:

– суми за господарськими операціями під порядковими номерами 1, 6, 8, 9 перераховуються за моделлю:

$$P_{інд} = P_{баз} * (2 + NN/100), \quad (4.2)$$

де $P_{інд}$ – значення показника за індивідуальним варіантом;
 $P_{баз}$ – значення відповідного показника за базовим варіантом;
 NN – номер варіанта;
– суми за господарськими операціями під порядковими номерами 2, 4, 5, 7 є однаковими для всіх індивідуальних варіантів;
– інші показники розраховуються студентами самостійно на підставі попередніх даних, наведених в цій таблиці.

Таблиця 4.1

Вихідні дані для складання балансу на початок IV кварталу 20__ року, грн.

Види активів і пасивів	Сума, грн.
1	1
1. Нематеріальні активи (первісна вартість)	1960,00
2. Амортизація нематеріальних активів	698,00
3. Незавершені капітальні інвестиції	29510,00
4. Основні засоби (первісна вартість)	126780,00
5. Знос основних засобів	55137,00
6. Сировина та матеріали	88340,00
7. Незавершене виробництво	23790,00
8. Готова продукція	57340,00

Продовження табл. 4.1

1	2
9. Залишок грошових коштів на поточному рахунку в національній валюті	670000,00
10. Залишок грошових коштів в касі підприємства в національній валюті	5000,00
11. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	36000,00
12. Поточні фінансові інвестиції	27400,00
13. Зареєстрований (пайовий) капітал	126980,00
14. Додатковий капітал	9470,00
15. Нерозподілений прибуток	603000,00
16. Довгострокові кредити банків	130000,00
17. Короткострокові кредити банків	50540,00
18. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	42840,00
19. Кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	24901,00
20. Кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	22554,00

Таблиця 4.2

Журнал господарських операцій за жовтень-листопад 20__ року

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	дебет	кредит	
1	2	3	4
1. Отримано від продавця виробниче обладнання	152	631	7500,00
2. Відображена сума ПДВ, що виникає при купівлі виробничого обладнання	641	631	?
3. Сплачено продавцю за виробниче обладнання	631	311	7500,00
4. Отримано послуги з транспортування придбаного виробничого обладнання від транспортної компанії	153	631	1000,00
5. Відображена сума ПДВ, що виникає при отриманні послуг з транспортування придбаного виробничого обладнання	641	631	200,00
6. Сплачено транспортній компанії за послуги з транспортування виробничого обладнання	631	311	?
7. Введено в експлуатацію виробниче обладнання	103	152	10200,00
8. Сплачено постачальнику аванс за матеріали	311	371	25000,00
9. Відображена сума податкового кредиту з ПДВ, що виникає при попередній сплаті за матеріали	641	644	?
10. Надійшли від постачальника матеріали, за які було раніше сплачено	203	631	25000,00

Продовження табл. 4.2

1	2	3	4
11. Зарахована сума податкового кредиту з ПДВ, що виникає при попередній сплаті за матеріали постацальнику	641	631	?
12. Проведено взаємозалік заборгованостей за матеріали	631	371	25000,00
13. Відпущено матеріали у виробництво	23	203	21800,00
14. Повернуто банку короткостроковий кредит	601	311	10000,00
15. Нарахована заробітна плата:			
а) працівникам виробництва;	23	661	24400,00
б) загальновиробничому персоналу;	91	661	38500,00
в) адміністративному персоналу;	92	661	42300,00
г) працівникам відділу збуту	93	661	18600,00
16. Нараховано відрахування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування з заробітної плати (36,76%):			
а) працівників виробництва;	23	651	8969,44
б) загальновиробничого персоналу;	91	652	14152,60
в) адміністративного персоналу;	92	653	16849,48
г) працівників відділу збуту	93	654	6837,36
17. Утримано з заробітної плати персоналу суму єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (3,6%)	23, 91, 92, 93	651	4456,8
18. Утримано з заробітної плати персоналу підприємства суму податку з доходів фізичних осіб (жоден з працівників не отримує податкову пільгу)	661	641	17901,48
19. Виплачено заробітну плату працівникам	661	311	?
20. Нарахована амортизація виробничого обладнання	91	131	9560,00
21. Надійшла на склад продукція	26	23	47470,00
22. Відображено доход від реалізації готової продукції покупцеві на умовах наступної оплати	361	701	24000,00
23. Відображено податкові зобов'язання з ПДВ, які виникли при реалізації готової продукції покупцеві на умовах наступної оплати	641	701	4000,00
24. Списано собівартість реалізованої продукції	901	26	17800,00
25. Одержано оплату від покупця за продукцію	311	361	?

Таблиця 4.3

Перелік фактів господарського життя підприємства, які відбулися протягом
грудня 20__ року

Факти господарського життя	Сума, грн.
1. Отримано готівку в касу підприємства та видано її підзвітній особі для придбання матеріалів	5600,00
2. Придбано підзвітною особою матеріали та оприбутковано їх на склад (з ПДВ)	5000,00
3. Повернуто в касу надлишок грошових коштів, отриманих підзвітною особою на придбання матеріалів	?
4. Відпущено матеріали у виробництво	8300,00
5. Безоплатно одержано та введено в експлуатацію об'єкт основних засобів (легковий автомобіль)	58000,00
6. Реалізовано готову продукцію на умовах попередньої оплати:	
- дохід від реалізації продукції (з ПДВ);	17830,00
- собівартість реалізованої продукції	9750,00
7. Ліквідовано об'єкт основних засобів:	
- первісна вартість верстата;	16300,00
- сума накопиченого зносу	7420,00
8. Одержано довгостроковий кредит в банку	80000,00
9. Нарахована заробітна плата працівників підприємства:	
а) працівникам виробництва;	29650,00
б) загальновиробничому персоналу;	33480,00
в) адміністративному персоналу;	41530,00
г) працівникам відділу збуту	19620,00
10. Здійснено відрахування та утримання всіх обов'язкових податків та зборів з заробітної плати працівників підприємства на тих же умовах, що й в попередніх місяцях	?
11. Перераховано у відповідні фонди суми відрахувань та утримань всіх обов'язкових податків та зборів з заробітної плати працівників підприємства, нарахованих протягом IV кварталу 20__ року	?
12. Виплачено заробітну плату працівникам підприємства за грудень 20__ року	?
13. Віднесено витрати підприємства, понесені протягом IV кварталу 20__ року, на фінансові результати його діяльності	?
14. Віднесено доходи підприємства, отримані протягом IV кварталу 20__ року, на фінансові результати його діяльності	?
15. Визначено фінансовий результат діяльності підприємства за IV квартал 20__ року	?

4.3. Стислі методичні вказівки до виконання контрольної роботи

При виконанні контрольної роботи з дисципліни «Облік і аудит» передбачається вирішення наступних завдань:

1. Відновлення бухгалтерського обліку підприємства

Відновлення бухгалтерського обліку є одним з видів аудиторських послуг, які надаються аудиторськими фірмами тим підприємствам, у котрих виникає потреба у приведенні в належний стан даних обліку за минулі періоди. При виконанні цього завдання студенту необхідно відновити бухгалтерський облік підприємства за жовтень-листопад 20__ року. Для цього спочатку потрібно на підставі вихідних даних, наведених в таблиці 4.1, відновити баланс підприємства на початок IV кварталу 20__ року. При складанні балансу необхідно звертати увагу на те, що назви активів і пасивів, наведених в таблиці 4.1, не завжди повністю збігаються з назвами статей балансу.

Після того, як всі вихідні дані послідовно по рядках будуть перенесені у баланс, форма якого наведена у таблиці 4.4, необхідно підбити підсумки за його розділами та в цілому по балансу.

Таблиця 4.4

Баланс підприємства на початок IV кварталу 20__ року, тис. грн.

Актив	Код рядка	На початок періоду
1	2	3
I. Необоротні активи		
Нематеріальні активи	1000	
- первісна вартість;	1001	
- накопичена амортизація	1002	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	
Основні засоби	1010	
- первісна вартість;	1011	
- знос	1012	
Інвестиційна нерухомість	1015	
Довгострокові біологічні активи	1020	
Довгострокові фінансові інвестиції:		
- що обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств;	1030	

Продовження табл. 4.4

1	2	3
- інші фінансові інвестиції	1035	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	
Відстрочені податкові активи	1045	
Інші необоротні активи	1090	
Усього за розділом I	1095	
II. Оборотні активи		
Запаси	1100	
Поточні біологічні активи	1110	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1130	
- за виданими авансами;	1135	
- з бюджетом;	1136	
- у тому числі з податку на прибуток	1155	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1160	
Поточні фінансові інвестиції	1165	
Гроші та їх еквіваленти	1170	
Витрати майбутніх періодів	1190	
Інші оборотні активи	1195	
Усього за розділом II	1200	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття		
Баланс	1300	
Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду
1	2	3
I. Власний капітал		
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	
Капітал у дооцінках	1405	
Додатковий капітал	1410	
Резервний капітал	1415	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	
Неоплачений капітал	1425	()
Вилучений капітал	1430	()
Усього за розділом I	1495	

Продовження табл. 4.4

1	2	3
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення		
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	
Довгострокові кредити банків	1510	
Інші довгострокові зобов'язання	1515	
Довгострокові забезпечення	1520	
Цільове фінансування	1525	
Усього за розділом II	1595	
III. Поточні зобов'язання і забезпечення		
Короткострокові кредити банків	1600	
Поточна кредиторська заборгованість за:		
- довгостроковими зобов'язаннями;	1610	
- товари, роботи, послуги;	1615	
- розрахунками з бюджетом;	1620	
- у тому числі з податку на прибуток;	1621	
- розрахунками зі страхування;	1625	
- розрахунками з оплати праці	1630	
Поточні забезпечення	1660	
Доходи майбутніх періодів	1665	
Інші поточні зобов'язання	1690	
Усього за розділом III	1695	
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	
Баланс	1900	

Крім того, потрібно перевірити правильність складання балансу шляхом порівняння підсумку по активу з підсумком за пасивом. Відповідність цих сум свідчить про правильність здійснених розрахунків. У випадку, якщо підсумки по активу і пасиву балансу не співпадають, пропонується скоригувати розмір нерозподіленого прибутку на суму їх різниці. Тобто, якщо актив більше пасиву, то необхідно збільшити розмір нерозподіленого прибутку на різницю між підсумком по активу та підсумком по пасиву. Якщо ж, навпаки, підсумок по пасиву перевищує підсумок по активу, то розмір нерозподіленого прибутку слід зменшити на цю різницю.

Після того, як баланс підприємства на початок звітної періоду відновлено, необхідно перевірити правильність складання журналу

господарських операцій за жовтень-листопад 20__ року, що наведений в таблиці 4.2. Для цього необхідно визначити, чи коректно складені бухгалтерські проведення та чи вірно визначені суми за всіма господарськими операціями, що відбулися на підприємстві протягом зазначеного періоду. За результатами цієї перевірки необхідно скласти скоригований журнал господарських операцій, в котрому будуть усунені всі виявлені помилки та визначені всі суми, яких не вистачає. Виявлені в журналі господарських операцій за жовтень-листопад 20__ року помилки обов'язково необхідно перелічити, пояснити, в чому полягала неправильність бухгалтерських проведеннь або неточність при визначені сум господарських операцій, та вказати, яким чином ці помилки виправлено.

2. Відображення в бухгалтерському обліку господарської діяльності підприємства

Після того, як бухгалтерський облік за жовтень-листопад 20__ року відновлено, необхідно відкрити Т-образні рахунки та спочатку внести в них сальдо початкове на 01.10.20__ року, використовуючи дані складеного балансу на початок IV кварталу 20__ року. Потім треба відобразити в Т-образних рахунках всі господарські операції, які відбулися протягом жовтня-листопада 20__ року, спираючись на дані скоригованого журналу господарських операцій за цей період. Слід пам'ятати, що на активних рахунках по дебету відбиваються залишок господарських засобів на початок періоду та їх збільшення, а по кредиту – зменшення засобів; на пасивному рахунку залишок на початок періоду та збільшення джерел показується по кредиту, а зменшення джерел – по дебету.

На підставі інформації про факти господарського життя, які відбулися протягом грудня 20__ року (таблиця 4.3), складається журнал господарських операцій, тобто визначається кореспонденція рахунків та суми за всіма господарськими операціями. Після складання проведення по кожній операції її сума відразу відображається на відповідних Т-образних рахунках.

Необхідно звернути увагу на те, що кожен з фактів господарського життя, наведених в таблиці 4.3, може в обліку відобразитися декількома бухгалтерськими проведеннями. У цьому випадку в журналі господарських операцій слід перелічити назви всіх операцій, якими відображається в обліку

цей факт господарського життя, з зазначенням кореспонденції рахунків та суми по кожній операції.

Після того, як всі господарські операції, що відбулися в грудні 20__ року, будуть занесені до журналу господарських операцій, необхідно його закрити, а також закрити Т-образні рахунки. Для того, щоб закрити журнал господарських операцій, необхідно підбити підсумок за місяць в стовбці «Сума».

Т-образні рахунки закриваються шляхом визначення оборотів по дебету та кредиту та залишку на кінець періоду. Для визначення залишку на кінець періоду на активному рахунку необхідно до початкового дебетового залишку додати оборот по дебету і з отриманої суми вирахувати оборот по кредиту, а для визначення залишку на кінець періоду на пасивному рахунку необхідно до початкового кредитового залишку додати оборот по кредиту і з отриманої суми вирахувати оборот по дебету.

На підставі даних Т-образних рахунків складається оборотно-сальдова відомість за IV квартал 20__ року, в яку заносяться дебетові та кредитові сальдо на початок періоду, обороти та сальдо на кінець періоду.

За даними щодо залишків активів та пасивів на кінець періоду, наведеними в останніх двох стовбцях оборотно-сальдової відомості, складається баланс на кінець IV кварталу, тобто кінець 20__ року.

Наприкінці роботи слід сформулювати висновки, в яких висвітлити всі помилки, котрі були виявлені при відновленні бухгалтерського обліку підприємства, та результати, отримані при відображенні в бухгалтерському обліку господарської діяльності підприємства.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. Загальні методичні вказівки.....	4
2. Рекомендована література.....	5
3. Робоча програма та методичні вказівки до вивчення тем дисципліни.....	7
4. Завдання та методичні вказівки до виконання контрольної роботи.....	21